

Zeemanskunst

Van een zeevaartschool was geen sprake maar op de grootste school met zo'n 407 leerlingen werd door de van Texel afkomstige hoofdonderwijzer Jan Pronk in 1832 te Den Helder de beginselen van de zeemanskunst bijgebracht door middel van navigatielessen. Particuliere schooltjes waar les werd gegeven door oude zeebonken bestonden wel maar werden dikwijls niet erkend. Wanneer Jan op 31 juli overlijdt wil het gemeentebestuur de lessen in wat men dan 'stuurmanskunst' noemt, voortzetten. Uit dertien sollicitanten koos men Jacob van der Haar uit Nieuwendam. Jacob werd de leermeester van wat nog altijd wordt beschouwd als de grondlegger van de zeevaartschool te Den Helder – Adriaan Johannes Leijer.

Adriaan Johannes Leijer werd geboren op 20 september 1829 als vierde zoon (kreeg later nog een zusje) van kleermaker en magazijnmeester Jacob Christiaan Leijer en zijn eveneens uit Den Helder afkomstige vrouw Maartje Zeeuw. Hij behaalde zijn 'tweeden onderwijsrang' en het diploma Opperstuurman. Op 28 oktober 1853 solliciteerde hij bij de 'openbare lagere school aan den Helder' als hulponderwijzer en deed een verzoek aan het gemeentebestuur om onderwijs te mogen geven in de Zeevaartkunde. Op 16 december van dat jaar werd hem officieel toestemming verleend en per januari 1854 start zijn schooltje bij hem thuis op het adres 'wijk B no. 73' met twee leerlingen. Het schooltje groeide uit tot 80 leerlingen in 1861 waarbij zeven leerlingen een diploma behaalde bij de examencommissie te Amsterdam. Hierdoor werd hij gedwongen om in 1859 een lokaaltje te huren waar de lessen werden gegeven. Hij schafte voor 40 gulden meubilair aan en de nodige lesmaterialen, waarvan hij de rekening naar de gemeente stuurde.

Adriaan Johannes trouwde met de uit Haarlem afkomstige Maria Uurbanus en zij gingen op de Kanaalweg 57 wonen. Het gezin groeide gestaag met de geboorte van hun eerste dochter op 9 april 1863 en de

eerste zoon op 7 november 1864. Na tien jaar zonder enige bijdrage van de gemeente de school draaiende te hebben gehouden kreeg hij na herhaalde pogingen tot het aanvragen van subsidie eindelijk een toelage van 150 gulden per jaar. Het was niet voldoende om het gezin te onderhouden en dus gaf Adriaan nog altijd les op de openbare lagere school en had wat nevenactiviteiten. Het gezin breidde uit met nog vijf zonen en een dochter en zo bestond het gezin uiteindelijk uit acht kinderen die beslist niet in weelde leefde.

Wel kwam het schooltje vanaf 1869 voor op de onderwijslijst van het ministerie van Binnenlandse zaken. Het aantal leerlingen was teruggelopen tot 13 die gemiddeld twee maanden les kregen en waarvan er drie het diploma van Opperstuurman behaalde. In 1872 verloor hij een zoon en 1875 was werkelijk een rampjaar voor het gezin waarin hij in enkele dagen tijd twee zonen en een dochter verloor. Het komt de gezondheid van Adriaan Johannes niet ten goede. Zijn herhaalde verzoeken tot meer subsidie, zijn eindeloze gevecht voor erkenning van de zeevaartschool en al het doorstane leed binnen het gezin kostte hem zijn gezondheid. Willem Bakker ondersteunde hem in de laatste jaren, maar het leed was voor Adriaan Johannes geleden en na 35 jaar gevochten te hebben voor zijn zeevaartschool die deze naam toen nog niet officieel mocht dragen, overleed hij op zestigjarige leeftijd op 6 november 1889.

